

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET <http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/199/2005

PRZYGOTOWANIA DO ŚWIĄT BOŻEGO NARODZENIA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2005 roku

Polacy najczęściej rozpoczynają przygotowania do Bożego Narodzenia na tydzień (39%) lub dwa (36%) przed Wigilią. Tylko co siódmy (14%) zaczyna się sposobić do świąt wraz z początkiem adwentu.

Niemal we wszystkich gospodarstwach domowych przed świętami będzie się sprzątać (99%) i robić zakupy (98%). Powszechnie przygotowuje się też tradycyjne świąteczne potrawy (94%) i ciasta (87%), stroi choinkę (94%). W wielu rodzinach planuje się kupno choinki (39%) i ozdób choinkowych (56%). W części z nich (43%) ozdoby zrobią sami domownicy. Prezenty będzie się raczej kupować (85% wskazań), choć niektórzy zrobią je sami (31%). Badani w większości deklarują, że będą uczestniczyć w nabożeństwach adwentowych, roratach, rekolekcjach - z rodziną lub przyjaciółmi (64%) bądź sami (16%).

Polacy raczej lubią przedświąteczne promocje i dekoracje w sklepach, nawet jeśli zaczynają się one już w listopadzie. Większość badanych (62%) uważa, że budują one świąteczny, radosny nastrój, ożywiają szare listopadowe i grudniowe dni. Niewiele mniej osób (58%) jest zdania, że przypominają one ludziom o świętach odpowiednio wcześniej, dzięki czemu można się dobrze do nich przygotować. Z drugiej strony wielu ankietowanych zgadza się z opinią, że wcześniej zaczynające się świąteczne promocje i wystawy sklepów sprawiają, że atmosfera świąteczna trwa zbyt długo, przez co same święta nie są już niczym wyjątkowym (53%), lub uważa, iż psują one świąteczny nastrój, sprawiając, że święta to dla ludzi tylko zakupy, a nie przeżycie duchowe (51%).

Większość badanych (64%) twierdzi, że podobają im się przedświąteczne promocje, i prawie tyle samo osób (60%) uznaje je za potrzebne.

Boże Narodzenie to dla wielu Polaków najważniejsze święta w roku. Z tego powodu w naszych dotychczasowych grudniowych badaniach staraliśmy się poświęcać im odpowiednio dużo uwagi. W minionych latach pytaliśmy między innymi o takie sprawy, jak wigilijne i bożonarodzeniowe zwyczaje oraz tradycje rodzinne, o planowane prezenty pod choinkę i wydatki ponoszone przy okazji świąt¹. W tym roku postanowiliśmy zająć się nieco innym, ale niewątpliwie bardzo znaczącym aspektem świąt, a mianowicie przygotowaniem do nich².

KIEDY ZACZYNAJĄ SIĘ PRZYGOTOWANIA DO ŚWIĄT

Dla większości Polaków początek adwentu nie jest jeszcze znakiem do rozpoczęcia przygotowań do świąt Bożego Narodzenia. Tylko co siódmy badany (14%) wskazał tę właśnie datę (co setna osoba deklarowała, że zaczyna przygotowania jeszcze wcześniej). Polacy najczęściej rozpoczynają sposobienie się do świąt około tygodnia (39%) bądź dwóch (36%) wcześniej, choć niektórym (6%) zdarza się zwlekać z tym do ostatniej chwili.

¹ Patrz np. komunikaty CBOS z ostatnich dwóch lat: „Prezenty pod choinkę”, grudzień 2004; „Materialne aspekty minionych świąt - gratyfikacje i wydatki”, styczeń 2004; „Wigilia w 2003 roku - tradycje rodzinne i plany”, grudzień 2003.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (187) zrealizowano w dniach 2-5 grudnia 2005 roku na liczącej 1018 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

		CBOS
Kiedy mniej więcej zaczyna Pan(i) przygotowania do świąt Bożego Narodzenia?		
Około dwóch miesięcy przed świętami; zaraz po Wszystkich Świętych i Zaduszkach		1%
Około miesiąca przed świętami; wraz z początkiem adwentu		14%
Około dwóch tygodni przed świętami		36%
Około tygodnia przed świętami		39%
Na dzień przed świętami; w ostatniej chwili		6%
Trudno powiedzieć		3%
Nie dotyczy - w ogóle nie obchodzę tych świąt		1%

Najwięcej osób, które zaczynają przygotowywać się do Bożego Narodzenia wraz z początkiem adwentu, jest wśród ankietowanych najczęściej uczestniczących w praktykach religijnych - 23%. Niemal połowa badanych z tej grupy (47%) rozpoczyna przygotowania w połowie grudnia, czyli około dwóch tygodni przed świętami. Natomiast wśród osób, które w praktykach religijnych uczestniczą rzadko bądź w ogóle nie biorą w nich udziału, połowa (odpowiednio 52% i 49% - zsumowane odpowiedzi „około tygodnia przed świętami” i „na dzień przed świętami; w ostatniej chwili”) przygotowuje się do Gwiazdki w ciągu poprzedzającego ją tygodnia.

Tabela 1

	Kiedy mniej więcej zaczyna Pan(i) przygotowania do świąt Bożego Narodzenia?						
	2 miesiące wcześniej	1 miesiąc wcześniej	2 tygodnie wcześniej	1 tydzień wcześniej	1 dzień wcześniej	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy
Udział w praktykach religijnych:	w procentach						
- kilka razy w tygodniu	0	23	47	24	3	3	1
- raz w tygodniu	1	14	38	38	6	2	0
- 1-2 razy w miesiącu	1	15	39	39	4	1	1
- kilka razy w roku	1	13	29	44	8	5	1
W ogóle nie uczestniczy	1	9	29	45	4	6	5
Płeć:							
- mężczyźni	1	10	33	44	7	3	1
- kobiety	1	18	39	34	5	2	1

Kobiety zaczynają przygotowania do Bożego Narodzenia wcześniej niż mężczyźni. Na miesiąc przed świętami myśli już o nich co szósta kobieta (18%) i co dziesiąty mężczyzna. Panowie częściej angażują się w przedświąteczną krzątanie dopiero w ostatnim tygodniu - czyni tak ponad połowa z nich (51% - zsumowane odpowiedzi „około tygodnia przed świętami” i „na dzień przed świętami; w ostatniej chwili”), podczas gdy wśród pań - mniej niż dwie piąte (39%).

JAK POLACY PRZYGOTOWUJĄ SIĘ DO BOŻEGO NARODZENIA

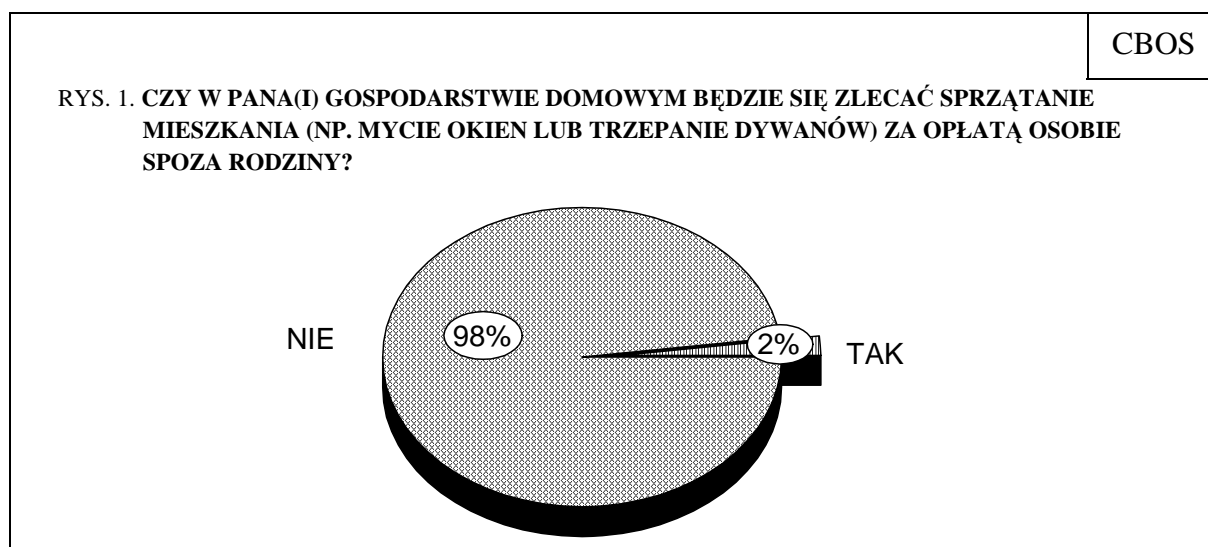
Boże Narodzenie prawie we wszystkich domach, w których jest obchodzone, poprzedzane jest porządkami (99%) oraz specjalnymi zakupami (98%). Warto podkreślić, że w obu tych przypadkach ponad połowa respondentów (odpowiednio 53% i 61%) zadeklarowała, że jest to wspólny wysiłek rodzinny.

Tabela 2

Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedświąteczne przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie:	Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a)	Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi	Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego	W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym
	w procentach			
- sprzątać mieszkanie	26	53	19	1
- robić zakupy przedświąteczne	20	61	17	2
- kupować choinkę	9	19	11	61

W większości gospodarstw domowych (61%) w tym roku nie będzie się kupować choinki. Nie musi to oznaczać, że bożonarodzeniowego drzewka w domu nie będzie - prawdopodobnie w gospodarstwie jest już choinka sztuczna. Jeśli ten zakup jest w planach, to wyboru dokona zapewne więcej niż jedna osoba - co piąty ankietowany (19%) zapowiedział, że będzie kupował choinkę z rodziną lub przyjaciółmi. Na zakup choinki zdecydowanie częściej niż pozostali zdecydują się badani o najwyższych dochodach, a zrezygnują z niego - osoby w starszym wieku, powyżej 55 roku życia (zobacz tabele aneksowe).

Ci, którzy z jakichś względów sami nie zajmą się porządkami, zapłacą być może za ich wykonanie komuś innemu. Trzeba jednak przyznać, że wynajmowanie pomocy do sprzątnięcia domu czy mieszkania jest w Polsce stosunkowo mało popularne, nawet jeśli chodzi o cięższe prace, jak mycie okien czy trzepanie dywanów. W naszym badaniu zaledwie 2% badanych zadeklarowało, że zamierza zlecić sprzątnięcie za opłatą komuś spoza rodziny.

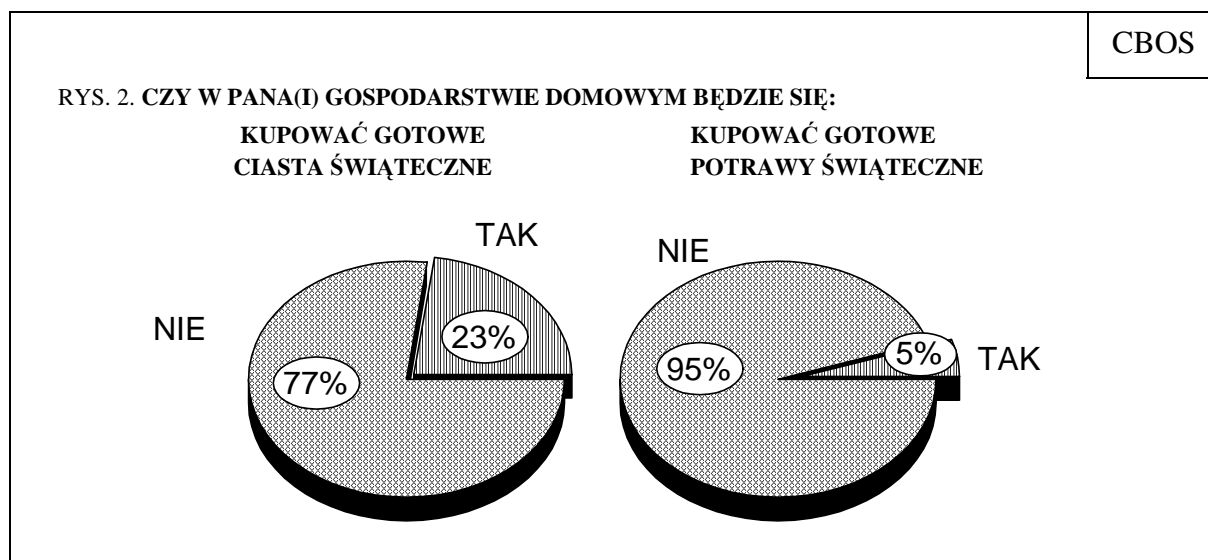
W większości domów, w których obchodzi się Boże Narodzenie, z okazji świąt pojawiają się upieczone wcześniej ciasta i tradycyjne potrawy (przygotowane zazwyczaj przez panią domu, ale o tym w dalszej części komunikatu). Tylko w co ósmym gospodarstwie domowym (13%) nie będzie się piekło ciast i jedynie w co siedemnastym (6%) nie przygotuje się tradycyjnych potraw. Około jednej piątej ankietowanych (21% w odniesieniu do ciast i 23% w odniesieniu do innych potraw) odpowiedziało, że będzie piec i gotować „w pojedynkę”, bez niczyjej pomocy, nieco więcej (odpowiednio 27% i 38%) podzieli się tymi obowiązkami z innymi osobami, a nieco ponad jedna trzecia badanych (odpowiednio 38% i 34%) zadeklarowała, że przygotowywaniem świątecznych posiłków w ich gospodarstwach domowych zajmie się ktoś inny, odbędzie się ono bez ich udziału.

Tabela 3

Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedświąteczne przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie:	Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a)	Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi	Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego	W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym
	w procentach			
- przygotowywać ciasta świąteczne	21	27	38	13
- przygotowywać tradycyjne potrawy świąteczne	23	38	34	6

W przedświąteczne prace wymagające największego wysiłku, a więc sprzątanie, zakupy oraz przygotowywanie posiłków, w różnym stopniu angażują się osoby w różnym wieku. Najmłodszy zdecydowanie częściej niż pozostali deklarują, że będą wykonywać te czynności razem z innymi osobami z rodziny lub przyjaciółmi, natomiast wraz z wiekiem badanych rośnie odsetek osób, które zapowiadają, że będą same sprzątać, gotować i robić zakupy. Przy tym jednak wśród najstarszych ankietowanych (osób powyżej 65 roku życia) zdecydowanie częściej niż wśród pozostałych były deklaracje, że nie będą czynnie uczestniczyć w przedświątecznych przygotowaniach, pozostawiając je innym osobom z gospodarstwa domowego (zobacz tabele aneksowe).

To, że w którymś domu nie będzie się piekło ciast czy przygotowywało tradycyjnych potraw, nie oznacza jeszcze, że nie pojawią się one na stole. Trzeba jednak przyznać, że w przypadku tradycyjnych wigilijnych i bożonarodzeniowych potraw ogromna większość respondentów woli zaufać własnemu wykonaniu i pozostaje wierna domowej tradycji. Tylko co dwudziesty badany (5%) zadeklarował, że zamierza kupić takie potrawy gotowe. O wiele więcej osób (23%) zapowiedziało, że będzie kupować ciasta na święta. Zapewne w niektórych domach będą się one uzupełniać z domowymi wypiekami - pamiętajmy, że tylko w 13% gospodarstw domowych w ogóle nie będzie się piekło ciast.

Kupowanie gotowych ciast i innych potraw, a także wynajmowanie pomocy do sprzątania bardziej popularne niż przeciętnie jest wśród mieszkańców wielkich miast i osób o najwyższych dochodach.

Własnoręcznie wydziergany na drutach szalik czy długo dojrzewająca nalewka na owocach z domowego ogródka mogą być bardzo miłym podarunkiem, o tyle cenniejszym, że bardziej osobistym niż jakakolwiek rzecz kupiona. Zapewne takie prezenty ofiarowuje się tylko osobom najbliższym, ich przygotowanie zaś wymaga z pewnością więcej czasu i uwagi niż wyprawa do sklepu. Myliłby się jednak ten, kto by sądził, że Polacy są tak zabiegani i zapracowani, że świąteczne podarki tylko kupują - prawie jedna trzecia naszych respondentów (30%) zapowiedziała, że w ich domach będzie się prezenty wykonywać własnoręcznie.

Tabela 4

Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedświąteczne przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie:	Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a)	Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi	Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego	W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym
	w procentach			
- własnoręcznie wykonywać prezenty	8	13	9	70
- kupować prezenty	27	48	10	15

Oczywiście nie wszystkie podarki można zrobić samemu, zwłaszcza jeśli do obdarowania jest wiele osób. Prawie połowa badanych (48%) zamierza więc kupować prezenty, korzystając z pomocy rodziny lub przyjaciół, a ponad jedna czwarta (27%) będzie zdana przy zakupach na własne siły. Co dziesiąty Polak sam nie będzie kupował prezentów, ale jest pewny, że ktoś inny w jego gospodarstwie domowym się tym zajmie. Natomiast w co siódmym domu (15%) w ogóle nie będzie się kupować podarków pod choinkę.

Wraz z wiekiem rośnie odsetek badanych deklarujących, że w ich domach nie będzie się ani własnoręcznie robić, ani kupować prezentów. Podarki są też mniej popularne wśród osób, które oceniają swoją sytuację materialną jako złą, a z kupowania ich częściej będą rezygnować ankietowani o najniższych dochodach.

W przeważającej większości domów (94%) będzie się stroić choinkę, przy czym ponad połowa badanych (56%) zadeklarowała, że będzie ubierać drzewko razem z innymi osobami z rodziny lub przyjaciółmi. Niespełna co czwarty respondent (23%) pozostawi to zadanie innym domownikom, a co siódmy (15%) zajmie się nim sam. Znacząco wyższy od przeciętnego odsetek osób, które zrezygnują z ubierania choinki, jest wśród badanych najstarszych (powyżej 65 roku życia), z których 16% zadeklarowało, że w ich domach nie będzie drzewka.

Tabela 5

Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedświąteczne przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie:	Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a)	Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi	Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego	W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym
	w procentach			
- stroić choinkę	15	56	23	6
- kupować ozdoby choinkowe	9	33	15	44
- przygotowywać własnoręcznie ozdoby choinkowe	7	20	17	57

Na choince pojawiają się zapewne ozdoby wykorzystywane już w ubiegłych latach, choć ponad połowa badanych (56%) zadeklarowała, że kupi w tym roku również nowe bombki czy światełka, a w ponad dwóch piątych rodzin (43%) będzie się wykonywać ozdoby własnoręcznie. Odsetek osób, które ozdobią drzewko nowymi - czy to kupionymi, czy robionymi w domu - zabawkami i łańcuchami, maleje wraz z wiekiem badanych,

a zdecydowanie najwyższy jest w grupie osób w wieku od 25 do 34 lat. Prawdopodobnie wiąże się to z urządzaniem w tym okresie życia własnych domów i posiadaniem małych dzieci, dla których choinka stanowi nie lada atrakcję.

Przygotowania do świąt to jednak nie tylko zakupy, prezenty, sprzątanie i gotowanie. Większość ankietowanych zadeklarowała, że będzie uczestniczyć w nabożeństwach, roratach bądź rekolekcjach - sama (16%) lub wraz z krewnymi czy przyjaciółmi (64%). Co ósmy respondent (12%) stwierdził, że ani on sam, ani nikt inny z jego gospodarstwa domowego nie wybiera się przed świętami do kościoła.

Tabela 6

Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedświąteczne przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie:	Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a)	Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi	Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego	W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym
	w procentach			
- uczestniczyć w nabożeństwach adwentowych, roratach, rekolekcjach	16	64	8	12

Niższy od przeciętnego odsetek badanych, którzy będą w czasie adwentu odwiedzać kościoły (sami lub z rodziną), jest wśród mieszkańców największych miast (66%) i osób osiągających najwyższe dochody (47%). Ponadto deklaracje wzięcia udziału w roratach czy rekolekcjach są oczywiście silnie powiązane z deklaracjami uczestniczenia w praktykach religijnych w ogóle (zobacz tabele aneksowe).

W przygotowania do świąt o wiele bardziej angażują się kobiety niż mężczyźni. Jeśli chodzi o podział ról przy przedświątecznych porządkach, zakupach czy przy gotowaniu, to panie zdecydowanie częściej odpowiadały, że zostaną same z tymi obowiązkami. Prawie dwie piąte kobiet (38%-39%) będzie „w pojedynkę” sprzątać mieszkanie, przygotowywać świąteczne potrawy i piec ciasta, co trzecia (33%) będzie bez niczyjej pomocy kupować prezenty, a niewiele mniej (27%) robić w ogóle całe przedświąteczne zakupy. Tymczasem co najmniej trzy piąte mężczyzn (odpowiednio 60% i 64%) odpowiedziało, że nie będzie brać udziału w przygotowywaniu potraw i pieczeniu ciast, choć ktoś inny w ich domach będzie się tym zajmował. Prawie co trzeci mężczyzna (30%) nie będzie w ogóle uczestniczyć

w przedświątecznym sprzątaniu (wśród kobiet - tylko 10%). Na całej długiej liście przedświątecznych zajęć jest tylko jedna jedyna czynność, w przypadku której panowie częściej niż panie odpowiadali, że będą ją wykonywać sami, bez niczyjej pomocy - kupowanie choinki.

Tabela 7

Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedświąteczne przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie:	Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a)		Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi		Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego		W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
	w procentach							
- sprzątać mieszkanie	11	39	57	50	30	10	2	1
- robić zakupy przedświąteczne	13	27	63	59	21	13	3	1
- kupować choinkę	12	7	20	17	10	12	58	64
- przygotowywać ciasta świąteczne	4	38	19	36	64	14	14	12
- przygotowywać tradycyjne potrawy świąteczne	5	39	28	46	60	11	7	4
- własnoręcznie wykonywać prezenty	5	11	14	12	13	6	68	70
- kupować prezenty	20	33	54	43	14	6	12	18
- przygotowywać własnoręcznie ozdoby choinkowe	4	9	20	20	21	13	55	58
- kupować ozdoby choinkowe	5	13	32	33	21	9	42	45
- stroić choinkę	10	19	58	54	26	21	6	6
- uczestniczyć w nabożeństwach adwentowych, roratach, rekolekcjach	12	20	64	64	12	5	12	11

Analiza odpowiedzi na pytania o przedświąteczne przygotowania ukazała jeszcze jedną interesującą zależność, sprawdzającą się w przypadku wszystkich czynności wymienionych na liście: badani, którzy swoje warunki materialne oceniają jako złe, zdecydowanie rzadziej niż pozostali deklarują, że będą przygotowywać się do świąt razem

z krewnymi lub przyjaciółmi. Przy czym zależność ta nie ma prostego przełożenia na rzeczywiste dochody na osobę w rodzinie ani na całkowitą rezygnację z danych obowiązków w gospodarstwie domowym. Wydaje się, że poczucie osamotnienia i zła ocena własnych warunków materialnych są wzajemnie uzależnione, co znajduje potwierdzenie w badaniach prowadzonych przez nas wcześniej³.

OPINIE O PRZEDŚWIĄTECZNYCH PROMOCJACH

W tym roku tuż po Wszystkich Świętych i Zaduszkach w niektórych hipermarketach zaczęły się pojawiać dekoracje nawiązujące do Bożego Narodzenia oraz pierwsze przedświąteczne promocje. Wywołało to burzliwą dyskusję - w mediach, na forach internetowych, a także w zwyczajnych rozmowach (np. w środkach transportu) można było usłyszeć spory na temat wcześnie zaczynających się promocji świątecznych. Postanowiliśmy więc sprawdzić, jak Polacy oceniają to stosunkowo nowe zjawisko - czy zgadzają się z osobami uważającymi choinki w listopadzie za nadużycie czy raczej z tymi, których cieszy barwny wystrój ulic i wystaw sklepowych.

Ogólnie rzecz ujmując można powiedzieć, że przeważają pozytywne oceny przedświątecznych promocji i dekoracji. Niemal dwie trzecie badanych (62%) zgadza się ze stwierdzeniem, że bożonarodzeniowy wystrój w sklepach ożywia szare listopadowe i grudniowe dni, buduje świąteczny, radosny nastrój. O połowę mniej osób (30%) nie podziela tej opinii.

Większość respondentów (58%) jest też zdania, że przedświąteczne promocje zaczynające się już w listopadzie są korzystne, bo przypominają ludziom o świętach odpowiednio wcześnie, dzięki czemu można się do nich dobrze przygotować i zdążyć ze wszystkim na czas. Jednak ponad jedna trzecia ankietowanych (36%) nie zgadza się z tą opinią.

Mimo dostrzegania pozytywów listopadowych i grudniowych promocji przedświątecznych wielu respondentów ma również świadomość ciemnych stron tego zjawiska. Ponad połowa ankietowanych (53%) uważa, że wcześnie pojawiające się bożonarodzeniowe dekoracje sprawiają, że atmosfera świąteczna trwa zbyt długo, przez co

³ Por. komunikat CBOS „Społeczne więzi Polaków”, listopad 2005.

same święta, kiedy nadejdą, nie są już niczym wyjątkowym. Niemal tyle samo osób (51%) jest zdania, że promocje jednak szkodzą świątecznemu nastrojowi, sprawiając, że święta to dla ludzi tylko zakupy, a nie przeżycie duchowe. Jednak niewiele mniejsze grupy badanych (po 40%) nie podzielają tych opinii.

Tabela 8

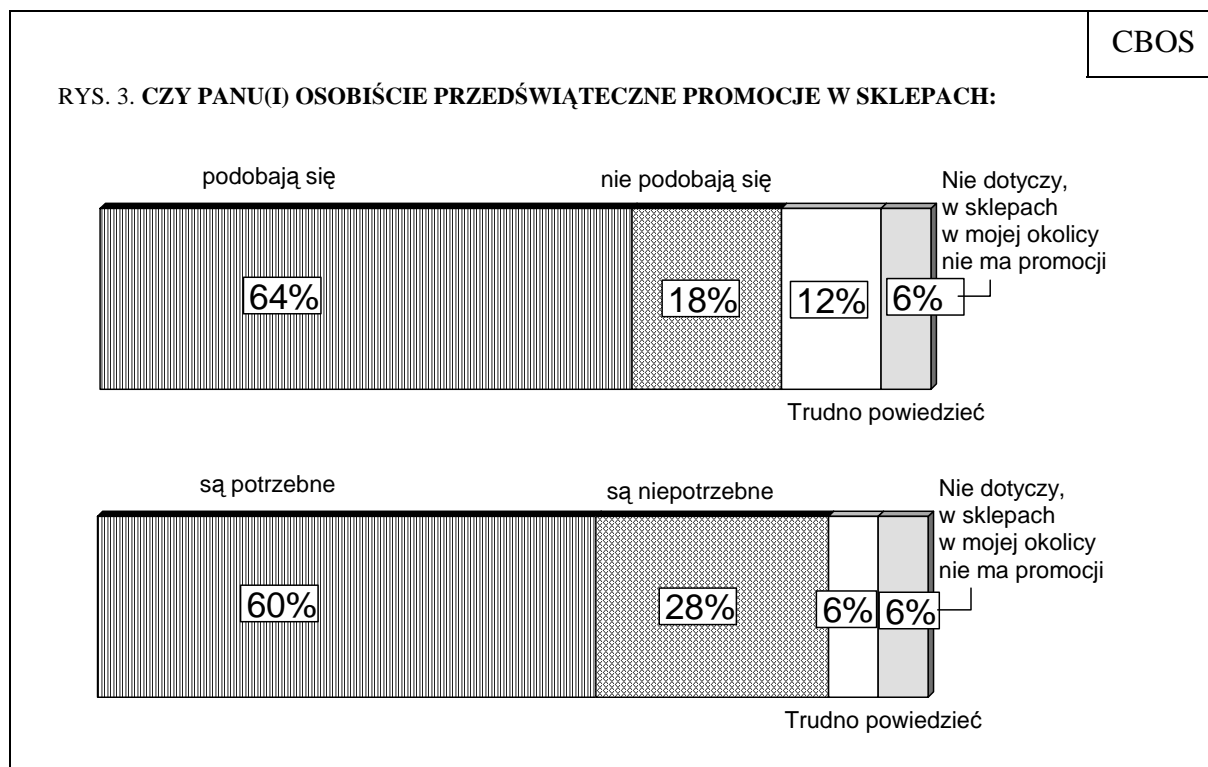
Niektóre sklepy prowadzą od początku listopada promocje świąteczne - pojawił się w nich świąteczny wystrój, choinki, światełka, można kupić ozdoby choinkowe. Jak Pan(i) uważa, czy takie wcześniej pojawiające się promocje i świąteczne dekoracje:	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
- budują świąteczny, radosny nastrój, ożywiają szare listopadowe i grudniowe dni	62	30	8
- przypominają ludziom o świętach odpowiednio wcześniej, dzięki czemu można się dobrze przygotować do świąt i zdążyć ze wszystkim na czas	58	36	6
- sprawiają, że atmosfera świąteczna trwa zbyt długo, przez co same święta, kiedy nadejdą, nie są już niczym wyjątkowym	53	40	7
- sprawiają, że święta to dla ludzi tylko zakupy, a nie przeżycie duchowe; psują świąteczny nastrój	51	40	8

Stosunkowo najwięcej negatywnych opinii o przedświątecznych promocjach i bożonarodzeniowych dekoracjach notujemy wśród mieszkańców największych miast - czyli tych, których przede wszystkim one dotyczą. Z kolei najmniej zastrzeżeń wobec tego zjawiska mają najmłodszy badani (w wieku od 18 do 24 lat); dla nich takie promocje nie są niczym szokującym ani nadzwyczajnym, gdyż mają okazję przywykać do nich od dziecka.

Jak się okazuje, w opinii Polaków promocje bożonarodzeniowe, nawet zaczynające się tuż po Wszystkich Świętych, to zjawisko raczej pozytywne, choć dostrzegane są również jego negatywne strony. Postanowiliśmy więc sprawdzić jeszcze, jaki jest osobisty stosunek badanych do niego, pytając, czy przedświąteczne promocje w sklepach podobają im się i czy są im potrzebne.

Większość ankietowanych (64%) stwierdza, że podobają im się przedświąteczne promocje, a niewiele mniej osób (60%) uznaje je za potrzebne. Nieliczni badani (6%), przede wszystkim mieszkańcy wsi, nie wyrazili opinii w tych kwestiach, stwierdzając, że w sklepach w ich okolicy nie ma promocji. Poza tym 6% respondentów nie potrafiło się zdecydować, czy promocje są im osobiście potrzebne, a dwa razy więcej osób (12%) - czy im się podobają. Nietypowe dla siebie niezdecydowanie co do strony estetycznej promocji wykazali badani

z wyższym wykształceniem, wśród których odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” był wyższy od przeciętnego (17%), a ponadto badani z największych miast (18%) i osiągający najwyższe dochody (24%).

Prawie co piąta osoba (18%) twierdzi, że przedsięwzięte promocje jej się nie podobają, a nieco ponad jedna czwarta ankietowanych (28%) uznaje je za niepotrzebne.

Największymi zwolennikami promocji są najmłodszy badani (czterem piątym z nich promocje się podobają, a 71% uznaje je za potrzebne), ponadto nieco częściej kobiety niż mężczyźni. Do przeciwników promocji należą przede wszystkim mieszkańcy wielkich miast (31% nie podobają się, a zdaniem 37% - są niepotrzebne). Osoby o najniższych dochodach częściej niż przeciętnie uznają je za potrzebne i twierdzą, że im się podobają (zobacz tabele aneksowe).

Polacy hołdują rodzimym tradycjom: prawie we wszystkich domach w Wigilię będzie ustrojona choinka, a na stołach pojawią się zwyczajowe potrawy i ciasta. Przy czym w większości przypadków zostaną one przygotowane w domu - nieliczni decydują się na kupowanie świątecznych dań. Większość osób obchodzących Boże Narodzenie nie zapomina też w tym czasie o duchowej stronie oczekiwania na święta i zamierza uczestniczyć w adwentowych nabożeństwach. Ostatnie tygodnie przed Bożym Narodzeniem to jednak czas zmagania się z różnymi obowiązkami. Być może dlatego Polacy z zadowoleniem przyjmują także nowe zjawiska, jak choćby poprzedzające Gwiazdkę promocje handlowe, które - choć mogą budzić mieszane uczucia - przez większość uznawane są za potrzebne.

Opracowała

Joanna LEWANDOWSKA

ANEKS

Tabela 1. Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedsięwzięcia przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie **sprzątać mieszkanie**?
 1 - Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a); 2 - Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi; 3 - Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego (np. współmałżonek, dzieci, rodzice); 4 - W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	26	53	19	1	1000
Płeć					
Mężczyźni	11	57	30	2	480
Kobiety	39	50	10	1	520
Wiek					
18-24 lat	13	77	9	1	158
25-34	28	52	16	3	189
35-44	27	53	18	1	171
45-54	31	51	18	1	215
55-64	36	43	19	2	116
65 lat i więcej	18	42	39	2	151
Miejsce zamieszkania					
Wieś	21	52	26	1	369
Miasto do 20 tys.	33	48	17	1	128
20-100 tys.	26	58	13	3	192
101-500 tys.	25	57	17	1	189
501 tys. i więcej mieszk.	31	49	17	3	122
Wykształcenie					
Podstawowe	22	52	26	1	276
Zasadnicze zawodowe	22	52	25	1	262
Średnie	30	55	12	3	349
Wyższe	31	55	13	1	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	28	48	20	4	67
Prac. umysł. niż. szczebla	35	60	4	2	107
Pracownicy fiz.- umysł.	19	61	19	1	76
Robotnicy wykwalifikowani	15	47	39	0	76
Robotnicy niewykwalifik.	17	63	20	0	43
Rolnicy	22	49	27	2	54
Pracujący na własny rach.	20	49	28	3	35
Bierni zawodowo					
Renciści	30	44	26	0	92
Emeryci	25	42	31	2	194
Uczniowie i studenci	8	82	7	2	88
Bezrobotni	31	61	8	0	116
Gospodynie domowe i inni	58	39	4	0	53
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	35	51	13	1	144
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	11	68	20	2	81
sekt. pryw. poza rolnict.	20	53	25	3	175
prywatnym gosp. rolnym	19	51	28	2	59
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	26	55	18	1	148
301-500	29	52	16	2	156
501-900	31	46	22	2	213
901-1200	29	51	15	5	74
Powyżej 1200 zł	32	54	15	0	56
Ocena własnych war. mater.					
Złe	28	50	21	1	280
Średnie	23	55	21	1	441
Dobre	27	55	17	2	279
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	29	58	12	2	75
Raz w tygodniu	27	53	19	1	497
1-2 razy w miesiącu	23	56	20	1	149
Kilka razy w roku	26	52	20	2	195
W ogóle nie uczestniczy	22	49	26	4	85
Poglądy polityczne					
Lewica	25	52	21	2	139
Centrum	27	52	19	2	328
Prawica	23	55	20	1	303
Trudno powiedzieć	28	53	18	1	230

Tabela 2. Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedsięwzięcia przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie **robić zakupy przedświąteczne**?
 1 - Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a); 2 - Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi; 3 - Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego (np. współmałżonek, dzieci, rodzice); 4 - W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	20	61	17	2	1005
Płeć					
Mężczyźni	13	63	21	3	482
Kobiety	27	59	13	1	523
Wiek					
18-24 lat	6	73	20	1	158
25-34	15	71	9	5	189
35-44	26	65	9	0	171
45-54	25	62	14	0	215
55-64	31	54	14	1	117
65 lat i więcej	20	37	39	4	154
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	58	22	1	371
Miasto do 20 tys.	24	57	16	3	128
20-100 tys.	22	60	15	3	193
101-500 tys.	20	65	14	1	190
501 tys. i więcej mieszk.	19	69	9	3	122
Wykształcenie					
Podstawowe	18	50	29	2	279
Zasadnicze zawodowe	19	63	16	2	262
Średnie	22	65	11	1	350
Wyższe	21	68	6	6	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	19	74	5	2	67
Prac.umysł.niż.szczebła	22	74	4	0	107
Pracownicy fiz.- umysł.	11	72	14	2	76
Robotnicy wykwalifikowani	16	65	18	1	76
Robotnicy niewykwalifik.	19	64	17	0	43
Rolnicy	21	67	12	0	54
Pracujący na własny rach.	16	62	19	3	35
Bierni zawodowo					
Renciści	27	47	25	1	93
Emeryci	25	43	29	4	197
Uczniowie i studenci	7	71	20	2	88
Bezrobotni	15	68	12	5	116
Gospodynie domowe i inni	42	48	9	1	53
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	20	75	4	1	144
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	11	71	16	2	81
sekt. pryw. poza rolnict.	19	65	15	2	175
prywatnym gosp. rolnym	19	66	15	0	59
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	24	57	16	3	148
301-500	22	61	17	0	158
501-900	23	60	14	2	214
901-1200	26	56	15	4	74
Powyżej 1200 zł	27	63	7	3	57
Ocena własnych war. mater.					
Złe	25	54	18	3	281
Średnie	18	62	18	2	443
Dobre	18	67	13	1	280
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	25	60	15	0	76
Raz w tygodniu	21	60	18	1	497
1-2 razy w miesiącu	17	69	13	1	149
Kilka razy w roku	20	60	16	4	196
W ogóle nie uczestniczy	17	59	18	5	87
Poglądy polityczne					
Lewica	22	62	16	0	139
Centrum	20	65	12	3	328
Prawica	18	62	17	3	304
Trudno powiedzieć	21	53	24	1	232

Tabela 3. Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedświąteczne przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie **kupować choinkę**?
 1 - Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a); 2 - Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi; 3 - Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego (np. współmałżonek, dzieci, rodzice); 4 - W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	9	19	11	61	996
Płeć					
Mężczyźni	12	20	10	58	477
Kobiety	7	17	12	64	519
Wiek					
18-24 lat	3	22	18	57	158
25-34	11	29	4	57	187
35-44	13	19	7	61	171
45-54	13	21	8	58	213
55-64	11	11	7	72	116
65 lat i więcej	4	5	21	70	152
Miejsce zamieszkania					
Wieś	9	16	13	62	366
Miasto do 20 tys.	9	17	10	64	127
20-100 tys.	10	15	7	68	192
101-500 tys.	10	22	13	55	189
501 tys. i więcej mieszk.	9	29	6	56	122
Wykształcenie					
Podstawowe	6	15	17	62	275
Zasadnicze zawodowe	12	16	8	64	259
Średnie	9	19	8	64	348
Wyższe	13	32	8	46	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	13	34	11	42	67
Prac. umysł. niż. szczebla	14	28	7	51	106
Pracownicy fiz.- umysł.	5	26	10	59	76
Robotnicy wykwalifikowani	15	18	13	53	76
Robotnicy niewykwalifik.	16	23	3	57	41
Rolnicy	16	17	4	63	53
Pracujący na własny rach.	13	21	7	60	35
Bierni zawodowo					
Renciści	11	16	18	55	92
Emeryci	5	7	14	75	194
Uczniowie i studenci	2	18	18	61	88
Bezrobotni	10	19	5	66	116
Gospodynie domowe i inni	4	14	5	77	52
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	11	26	11	52	144
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	14	34	10	42	80
sekt. pryw. poza rolnict.	13	22	6	59	174
prywatnym gosp. rolnym	15	18	4	64	58
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	12	14	8	67	146
301-500	9	16	12	63	158
501-900	10	16	10	64	212
901-1200	10	22	3	66	73
Powyżej 1200 zł	17	31	1	52	57
Ocena własnych war. mater.					
Złe	10	14	11	65	275
Średnie	10	19	12	60	441
Dobre	8	23	9	60	279
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	7	14	4	75	76
Raz w tygodniu	10	17	11	63	495
1-2 razy w miesiącu	8	24	11	57	147
Kilka razy w roku	11	22	11	56	193
W ogóle nie uczestniczy	6	18	12	64	86
Poglądy polityczne					
Lewica	11	18	13	58	139
Centrum	9	18	9	65	326
Prawica	11	22	9	57	302
Trudno powiedzieć	6	16	14	65	228

Tabela 4. Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedświąteczne przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie **przygotowywać ciasta świąteczne**?
 1 - Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a); 2 - Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi; 3 - Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego (np. współmałżonek, dzieci, rodzice); 4 - W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	21	27	38	13	997
Płeć					
Mężczyźni	4	19	64	14	479
Kobiety	38	36	14	12	518
Wiek					
18-24 lat	6	42	45	6	158
25-34	21	28	36	16	189
35-44	29	28	32	11	168
45-54	28	24	36	12	211
55-64	32	22	35	12	117
65 lat i więcej	13	21	47	20	153
Miejsce zamieszkania					
Wieś	20	29	45	7	367
Miasto do 20 tys.	24	24	39	12	127
20-100 tys.	25	28	31	16	192
101-500 tys.	17	27	38	18	190
501 tys. i więcej mieszk.	25	26	30	19	122
Wykształcenie					
Podstawowe	20	28	40	12	275
Zasadnicze zawodowe	18	25	46	11	261
Średnie	24	31	31	14	348
Wyższe	24	23	37	16	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	27	30	23	20	67
Prac. umysł. niż. szczebla	26	23	34	16	106
Pracownicy fiz.- umysł.	16	33	38	13	76
Robotnicy wykwalifikowani	10	21	57	12	76
Robotnicy niewykwalifik.	19	16	51	15	41
Rolnicy	28	24	38	10	52
Pracujący na własny rach.	11	34	48	7	35
Bierni zawodowo					
Renciści	23	26	37	14	91
Emeryci	21	20	43	15	197
Uczniowie i studenci	4	43	45	9	88
Bezrobotni	26	35	31	8	115
Gospodynie domowe i inni	50	29	10	11	53
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	26	30	26	17	143
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	11	25	50	14	81
sekt. pryw. poza rolnict.	17	23	47	12	175
prywatnym gosp. rolnym	27	25	39	9	57
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	25	31	35	9	148
301-500	23	32	35	11	156
501-900	29	23	36	13	213
901-1200	17	14	42	27	74
Powyżej 1200 zł	16	22	34	28	57
Ocena własnych war. mater.					
Złe	26	22	40	13	280
Średnie	20	30	39	12	438
Dobre	20	29	36	14	279
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	28	42	20	10	75
Raz w tygodniu	24	29	38	10	494
1-2 razy w miesiącu	23	29	35	13	147
Kilka razy w roku	16	24	44	16	196
W ogóle nie uczestniczy	14	12	50	23	86
Poglądy polityczne					
Lewica	18	28	39	15	138
Centrum	21	29	38	12	327
Prawica	18	24	43	15	303
Trudno powiedzieć	28	30	32	10	229

Tabela 5. Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedświąteczne przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie **przygotowywać tradycyjne potrawy świąteczne**? 1 - Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a); 2 - Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi; 3 - Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego (np. współmałżonek, dzieci, rodzice); 4 - W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	23	38	34	6	1001
Płeć					
Mężczyźni	5	28	60	7	480
Kobiety	39	46	11	4	522
Wiek					
18-24 lat	5	47	42	6	158
25-34	19	43	31	7	189
35-44	28	39	28	5	169
45-54	30	35	32	4	214
55-64	36	31	29	4	117
65 lat i więcej	19	28	45	8	153
Miejsce zamieszkania					
Wieś	21	36	39	4	369
Miasto do 20 tys.	24	31	39	5	128
20-100 tys.	28	38	28	7	193
101-500 tys.	18	41	35	7	190
501 tys. i więcej mieszk.	26	43	24	8	122
Wykształcenie					
Podstawowe	23	36	36	5	277
Zasadnicze zawodowe	20	34	42	5	261
Średnie	26	40	27	6	350
Wyższe	17	42	35	5	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	17	47	29	8	67
Prac.umysł.niż.szczebła	24	46	23	7	107
Pracownicy fiz.- umysł.	17	41	35	7	76
Robotnicy wykwalifikowani	14	32	48	6	76
Robotnicy niewykwalifik.	25	23	49	3	41
Rolnicy	24	34	36	6	54
Pracujący na własny rach.	13	43	41	3	35
Bierni zawodowo					
Renciści	27	35	34	4	92
Emeryci	29	28	38	5	197
Uczniowie i studenci	3	47	44	6	88
Bezrobotni	23	43	30	5	115
Gospodynie domowe i inni	53	34	7	6	53
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	26	45	23	6	144
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	9	44	44	3	81
sekt. pryw. poza rolnict.	16	34	41	8	175
prywatnym gosp. rolnym	24	34	36	6	58
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	25	40	31	3	148
301-500	24	39	31	6	156
501-900	32	35	29	4	214
901-1200	27	28	34	11	74
Powyżej 1200 zł	16	42	36	6	57
Ocena własnych war. mater.					
Złe	28	31	35	6	279
Średnie	22	40	34	4	442
Dobre	18	40	35	7	280
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	25	52	21	3	76
Raz w tygodniu	23	39	34	4	497
1-2 razy w miesiącu	23	39	32	6	147
Kilka razy w roku	20	34	39	7	196
W ogóle nie uczestniczy	20	24	43	13	86
Poglądy polityczne					
Lewica	20	39	35	6	139
Centrum	25	36	33	5	328
Prawica	17	36	39	7	304
Trudno powiedzieć	29	40	28	3	230

Tabela 6. Jak w tym roku w Pana(i) gospodarstwie domowym będą wyglądać przedsięwzięcia przygotowania? Czy Pan(i) osobiście będzie **uczestniczyć w nabożeństwach adwentowych, roratach, rekolekcjach**? 1 - Tak, będę to robił(a) tylko ja sam(a); 2 - Tak, będę to robił(a) razem z innymi osobami z rodziny, przyjaciółmi; 3 - Ja nie będę tego robił(a), ale będzie to robić ktoś inny z mojego gospodarstwa domowego (np. współmałżonek, dzieci, rodzice); 4 - W ogóle nie będzie się tego robić w moim gospodarstwie domowym

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	16	64	8	12	970
Płeć					
Mężczyźni	12	64	12	12	466
Kobiety	20	64	5	11	504
Wiek					
18-24 lat	6	76	9	9	156
25-34	13	72	6	10	179
35-44	16	58	16	10	162
45-54	17	65	5	13	212
55-64	20	63	4	12	113
65 lat i więcej	27	46	9	18	148
Miejsce zamieszkania					
Wieś	16	72	8	5	365
Miasto do 20 tys.	17	73	2	8	125
20-100 tys.	18	55	10	17	184
101-500 tys.	13	62	11	14	179
501 tys. i więcej mieszk.	20	46	7	27	116
Wykształcenie					
Podstawowe	19	63	8	10	269
Zasadnicze zawodowe	13	66	12	9	255
Średnie	17	63	7	13	337
Wyższe	15	63	3	19	108
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	13	68	4	15	64
Prac.umysł.niż.szczebla	17	70	4	9	102
Pracownicy fiz.-umysł.	12	64	14	10	71
Robotnicy wykwalifikowani	8	69	16	6	72
Robotnicy niewykwalifik.	17	65	12	6	40
Rolnicy	21	67	7	6	54
Pracujący na własny rach.	3	63	12	23	35
Bierni zawodowo					
Renciści	28	51	7	14	89
Emeryci	23	53	7	17	192
Uczniowie i studenci	6	73	9	12	88
Bezrobotni	14	74	7	5	114
Gospodynie domowe i inni	17	59	3	20	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	16	67	8	9	140
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	9	73	7	10	73
sekt. pryw. poza rolnict.	11	64	13	12	167
prywatnym gosp. rolnym	23	65	8	3	59
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	18	71	5	5	144
301-500	17	66	7	10	152
501-900	15	63	9	13	208
901-1200	27	45	9	19	74
Powyżej 1200 zł	16	31	5	48	54
Ocena własnych war. mater.					
Złe	18	59	8	15	268
Średnie	18	63	9	10	429
Dobre	12	70	8	11	273
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	21	75	3	1	75
Raz w tygodniu	20	73	4	4	485
1-2 razy w miesiącu	17	71	7	6	147
Kilka razy w roku	10	51	17	22	180
W ogóle nie uczestniczy	5	15	22	59	82
Poglądy polityczne					
Lewica	15	60	12	14	136
Centrum	17	61	10	13	317
Prawica	15	68	6	10	295
Trudno powiedzieć	18	65	5	12	223

Tabela 7. Czy Panu(i) osobiście przedświąteczne promocje w sklepach:

(%)

	podobają się	nie podobają się	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy	Liczba osób
Ogółem	64	18	12	6	1018
Płeć					
Mężczyźni	63	22	11	5	486
Kobiety	66	15	12	7	532
Wiek					
18-24 lat	80	14	6	1	158
25-34	64	15	12	9	190
35-44	70	19	9	3	173
45-54	61	24	10	5	219
55-64	63	19	12	5	118
65 lat i więcej	49	16	22	13	160
Miejsce zamieszkania					
Wieś	67	10	9	14	372
Miasto do 20 tys.	71	18	7	4	130
20-100 tys.	64	22	13	1	199
101-500 tys.	65	21	14	1	194
501 tys. i więcej mieszk.	51	31	18	0	122
Wykształcenie					
Podstawowe	62	15	13	11	285
Zasadnicze zawodowe	68	16	8	7	265
Średnie	67	19	12	2	355
Wyższe	55	26	17	2	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	62	22	15	2	67
Prac. umysł. niż. szczebla	64	22	13	1	107
Pracownicy fiz.- umysł.	70	13	13	5	76
Robotnicy wykwalifikowani	63	30	5	2	76
Robotnicy niewykwalifik.	70	23	5	2	44
Rolnicy	64	22	8	6	54
Pracujący na własny rach.	52	24	17	8	36
Bierni zawodowo					
Renciści	57	17	11	15	98
Emeryci	55	16	19	9	201
Uczniowie i studenci	79	11	9	1	88
Bezrobotni	76	15	5	4	119
Gospodynie domowe i inni	67	12	8	12	53
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	68	17	12	2	144
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	67	26	6	2	81
sekt. pryw. poza rolnict.	61	23	14	3	176
prywatnym gosp. rolnym	61	23	7	9	60
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	74	13	9	5	150
301-500	64	18	10	8	162
501-900	66	20	10	4	216
901-1200	60	23	15	3	74
Powyżej 1200 zł	46	29	24	0	58
Ocena własnych war. mater.					
Złe	65	19	11	4	288
Średnie	61	18	13	8	446
Dobre	69	17	10	4	283
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	66	18	9	7	77
Raz w tygodniu	64	18	10	7	500
1-2 razy w miesiącu	70	17	10	3	152
Kilka razy w roku	68	17	12	3	198
W ogóle nie uczestniczy	46	23	22	9	91
Poglądy polityczne					
Lewica	69	11	15	4	139
Centrum	67	20	9	4	330
Prawica	65	21	11	3	306
Trudno powiedzieć	57	16	14	13	242

Tabela 8. Czy Panu(i) osobiście przedsięwzięte promocje w sklepach:

(%)

	są potrzebne	są niepo- trzebne	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy	Liczba osób
Ogółem	60	28	6	6	1018
Płeć					
Mężczyźni	56	32	8	4	486
Kobiety	64	24	5	7	532
Wiek					
18-24 lat	71	24	4	1	158
25-34	60	27	5	8	190
35-44	68	22	7	3	173
45-54	55	34	5	5	219
55-64	56	33	7	4	118
65 lat i więcej	50	27	11	12	160
Miejsce zamieszkania					
Wieś	59	21	7	13	372
Miasto do 20 tys.	65	23	9	3	130
20-100 tys.	59	34	6	1	199
101-500 tys.	62	32	6	0	194
501 tys. i więcej mieszk.	57	37	5	1	122
Wykształcenie					
Podstawowe	60	21	9	10	285
Zasadnicze zawodowe	61	27	5	7	265
Średnie	62	30	6	2	355
Wyższe	54	40	4	2	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	66	29	4	2	67
Prac. umysł. niż. szczebla	59	36	4	1	107
Pracownicy fiz.- umysł.	68	25	5	3	76
Robotnicy wykwalifikowani	59	30	9	2	76
Robotnicy niewykwalifik.	72	26	2	0	44
Rolnicy	60	24	6	10	54
Pracujący na własny rach.	49	31	13	8	36
Bierni zawodowo					
Renciści	54	27	6	13	98
Emeryci	52	30	10	8	201
Uczniowie i studenci	67	28	3	2	88
Bezrobotni	66	23	6	6	119
Gospodynie domowe i inni	60	23	6	11	53
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	67	24	7	2	144
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	63	34	2	2	81
sekt. pryw. poza rolnict.	60	33	6	1	176
prywatnym gosp. rolnym	55	24	9	12	60
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	65	23	6	6	150
301-500	59	25	9	6	162
501-900	61	31	3	4	216
901-1200	57	34	7	1	74
Powyżej 1200 zł	49	46	4	0	58
Ocena własnych war. mater.					
Złe	62	28	6	4	288
Średnie	59	25	9	8	446
Dobre	60	32	4	4	283
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	58	29	6	7	77
Raz w tygodniu	60	27	6	7	500
1-2 razy w miesiącu	70	20	8	3	152
Kilka razy w roku	61	31	5	3	198
W ogóle nie uczestniczy	44	39	9	8	91
Poglądy polityczne					
Lewica	62	30	4	5	139
Centrum	64	26	6	4	330
Prawica	56	34	7	3	306
Trudno powiedzieć	57	22	8	12	242